

FIZYKA. FIZYKA TECHNICZNA. METEOROLOGJA.

ZAKŁADY OGÓLNO-PAŃSTWOWE.

Główny Urząd Miar.

(Bureau Central des Mesures, Bureau of Standards).

Urząd autonomiczny, podległy Ministrowi Przemysłu i Handlu.

Warszawa, Elektoralna 2, tel. 82-07, tel. dyrektora 154-90.

Stuzba Legalizacji Narzędzi Miernicznych. Stuzba legalizacji narzędzi miernicznych składa się z Głównego Urzędu Miar (3 instancji), Okręgowych Urzędów Miar (2 instancji), Miejsowych i Lotnych Urzędów Miar (1 instancji)-

Miejskowe i Lotne Urzędy Miar Do zadań miejscowych urzędów należy legalizowanie powszechnie używanych w obrocie publicznym narzędzi miernicznych lub też tych, sprawdzanych rzadziej, których sprawdzanie nie wymaga specjalnych wiadomości lub skomplikowanych urządzeń technicznych.

W zasadzie miejscowe urzędy miar legalizują: przymiary bławatne oraz zwyczajne techniczne, pojemniki handlowe, przyrządy do mierzenia objętości płynów, stosowane w obrocie publicznym, wzorce objętości niewłaściwe (bańki do mleka, gąsiory, beczki, kadzie, wagoniki i naczynia transportowe, wozy miernicze i t. p.), skrzynie i ramy miernicze do drzewa i ciał sypkich, odważniki użytkowe zwyczajne, wagi handlowe zwyczajne.

Niektóre urzędy miejscowe ponadto legalizują: wagi i odważniki dokładniejsze, gazomierze.

Miejsowych Urzędów Miar jest 38, Lotnych Urzędów Miar—18.

Okręgowe Urzędy Miar. Do zadań urzędów okręgowych należy perjo-dyczne sprawdzanie wzorców normalnych bezpośrednich i kontrolnych długości,

objętości i masy, przedewszystkiem tych, któremi posługują się miejscowe i lotne urzędy miar, oraz legalizowanie takich rzadziej zachodzących narzędzi mierniczych, których sprawdzanie wymaga specjalnych wiadomości lub bardziej skomplikowanych urządzeń technicznych. W zasadzie okręgowe urzędy miar legalizują wzgl. uwierzytelniają: przymiary, pojemniki, odważniki i wagi dokładniejsze, odważniki do sprawdzania wag, kontrolne wagi wagonowe, wręby w skalach wag przesuwnikowych, wzorce długości, objętości i masy normalne bezpośrednie i kontrolne, gazomierze, wodomierze, przepływomierze spirytusu, gęstościomierze zbożowe, aerometry i sacharometry.

W r. 1923 okręgowe, miejscowe i lotne urzędy miar sprawdziły ogółem 1.364.207 sztuk narzędzi mierniczych, a mianowicie:

przymiarów	33.519
narzędzi do pomiarów objętości	142.378
odważników	1.015.580
wag	171.666
gęstościomierzy zbożowych	21
przepływomierzy spirytusu	482
gazomierzy	168
wodomierzy	393

Okręgowych Urzędów miar jest 6.

Główny Urząd Miar. Powstał on 1 kwietnia 1919 roku, utworzony z „Urzędu Miar m. st. Warszawy“, i mieści się w gmachu Ministerstwa Przemysłu i Handlu, zajmując 35 pomieszczeń. Wartość przyrządów około 400 do 500 tys. złotych. Ważniejsze przyrządy i urządzenia: komparator uniwersalny, trzy maszyny podziałowe, dwie maszyny miernicze, sprawdziany Johanssona, stacja do sprawdzania wodomierzy, urządzenie do sprawdzania aerometrów i termometrów, komplet wag dokładnych, przyrząd do sprawdzania wrębów w skalach wag przesuwnikowych, przyrządy elektryczne, przyrządy kompensacyjne, oscylograf, warsztat mechaniczny, warsztat grawerski, biblioteka, muzeum narzędzi mierniczych (zaczątek).

Cele i zakres działalności instytucji:

1. Przechowywanie wzorców państwowych miar podstawowych i ich głównych kopji.

2. Przygotowywanie wzorców normalnych dla okręgowych urzędów miar i ich porównywanie perjodyczne, oraz sprawdzanie przyrządów dla tych urzędów, określanie kategorii pracy sprawdzania, przekazywanej różnym urzędom miar; legalizowanie narzędzi mierniczych, których sprawdzanie zarezerwowane będzie dla Głównego Urzędu Miar; nadzór nad techniczną stroną działalności urzędów miar wszelkich stopni; wykonywanie studjów, badań

i doświadczeń, dotyczących warunków dopuszczalności nowych narzędzi mierniczych do obrotu podlegającego legalizacji i zmian, pożądaných w narzędziach dotychczas stosowanych.

3. Sprawdzanie i uwierzytelnianie narzędzi mierniczych dla celów fiskalnych państwa: cła, akcyzy i t. p.

4. Wzorcowanie, sprawdzanie i uwierzytelnianie narzędzi mierniczych dla potrzeb nauki i techniki z dokładnością, przechodzącą zakres środków podwładnych urzędów miar i wogóle — narzędzi mierniczych: geodezyjnych, rysunkowych i warsztatowych, narzędzi dla pomiarów technicznych, mechanicznych, fizycznych i elektrycznych.

5. Wykonywanie i ogłaszanie prac naukowo - metrologicznych.

6. Ogólny nadzór nad wykonywaniem w Państwie ustawy o miarach i odnośnych przepisów wykonawczych.

7. Zwierzchni zarząd okręgowymi nad urzędami miar, nadzór ogólny nad działalnością wszystkich urzędów miar i rozgraniczenie okręgów ich działalności; zaopatrywanie urzędów miar we wzorce normalne i wogóle wszelkie pomoce do czynności legalizacji, wydawnictwo przepisów, wyjaśnień i sprawozdań, dotyczących działalności urzędów miar.

8. Przedstawianie do zatwierdzenia Ministra Przemysłu i Handlu wniosków o utworzeniu nowych urzędów miar lub zamykanie istniejących.

Wreszcie Główny Urząd Miar wykonywa czynności przekazane mu przez Dekret o miarach z dnia 8 lutego 1919 r. czynności, które będą mu przekazane w drodze dalszych rozporządzeń. Główny Urząd miar dzieli się na trzy wydziały: 1) naukowo-metrologiczny, 2) wykonawczo-prawny i 3) ogólno-administracyjny.

Personel: Dyrektor (IV st. sł.) inż. technolog Zdzisław Rauszer, wice-dyrektor I (V st. sł.) — Stanisław Muszkat, kand. nauk mat., wice dyrektor II (V st. sł.) — Tadeusz Sągajło, kand. praw.

W wydziale I naukowo - metrologicznym, którego naczelnikiem jest dyrektor, współpracują:

członkowie Głównego Urzędu Miar (V st. sł.): inż. Tadeusz Smoleński, dr. fil. Witold Kasperowicz i inż. Józef Rzańnicki,

współpracownicy naukowci (VI st. sł.): astronom-geodeta Mikołaj Kowal-Miedzwiecki, prof. politechniki Michał Broszko, prof. politechniki Kazimierz Drewnowski, inż. Marjan Zaleski,

adjunkci (VII st. sł.): dr. Gustaw Doborzyński, inż. Jan Oberfeld, inż. Henryk Przeździecki.

Pozatem w wydziale I są zatrudnieni: 2 doradców technicznych, starszy mechanik, mechanik, legalizatorzy, rysownik, elektryk, monter, grawerzy, pomocnicy warsztatowi i 2 osoby personelu kancelaryjnego.

Wydział II, którego naczelnikiem jest wice-dyrektor I, zatrudnia, prócz niego 7 osób.

Wydział III, którego naczelnikiem jest wice-dyrektor II, zatrudnia, prócz niego, 22 osoby.

Służba składa się z 3 osób.

Dochody i wydatki całej służby legalizacji narzędzi mierniczych w latach 1921, 1922 i 1923 wyniosły:

	Dochody		Wydatki
w roku 1921	27.105.430 mk. 45 f.		34.135.379 mk. 79 f.
„ 1922	427.888.492 „ 59 „		392.263.258 „ 35 „
„ 1923	50.511.853.008 „ 80 „		48.979.103.856 „ 70 „

Uwaga. Wskutek zmiany w rachunkowości, wprowadzonej z dniem 1 stycznia 1924 r. w związku z ogólnopaństwowymi zarządzeniami, część dochodu z r. 1923 musiała być odniesiona na r. 1924, wobec czego dochody za r. 1923 w oficjalnem sprawozdaniu wynoszą 41.164.604,591 mk. 80 fen.

Od 1 października 1919 r. Główny Urząd Miar wydaje czasopismo „Przepisy obowiązujące w miernictwie“. Do dnia 18 lipca 1924 r. wydanych zostało 168 numerów tego czasopisma, t. j. przeciętnie 3 numery miesięcznie.

Państwowy Instytut Meteorologiczny.
(Institut Météorologique d'Etat à Varsovie).

Warszawa, ul. Nowy-Świat 72 (pałac Staszica), telefon 65-01 i 65-75.

Założony w r. 1919 przy Ministerstwie Rolnictwa i Dóbr Państwowych na mocy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 kwietnia 1919 r. (Dz. Ust. Rz. P. № 39 poz. 290) a następnie otrzymuje Statut na mocy Ustawy Sejmowej z dnia 23 maja 1922 r. (Dz. U. Rz. P. № 44 poz. 374). Powstał jako dalszy rozwój dawnego Biura Meteorologicznego przy Muzeum Przemysłu i Rolnictwa w Warszawie.